

MONIKA BIEN-KÖNIGSMAN

IOLE!

DWIE SIOSTRY

ILUSTROWAŁA MARIA DEK

HISZPANIA DLA DOCIEKLIWYCH

Monika Bień-Königsman

iOLÉ!

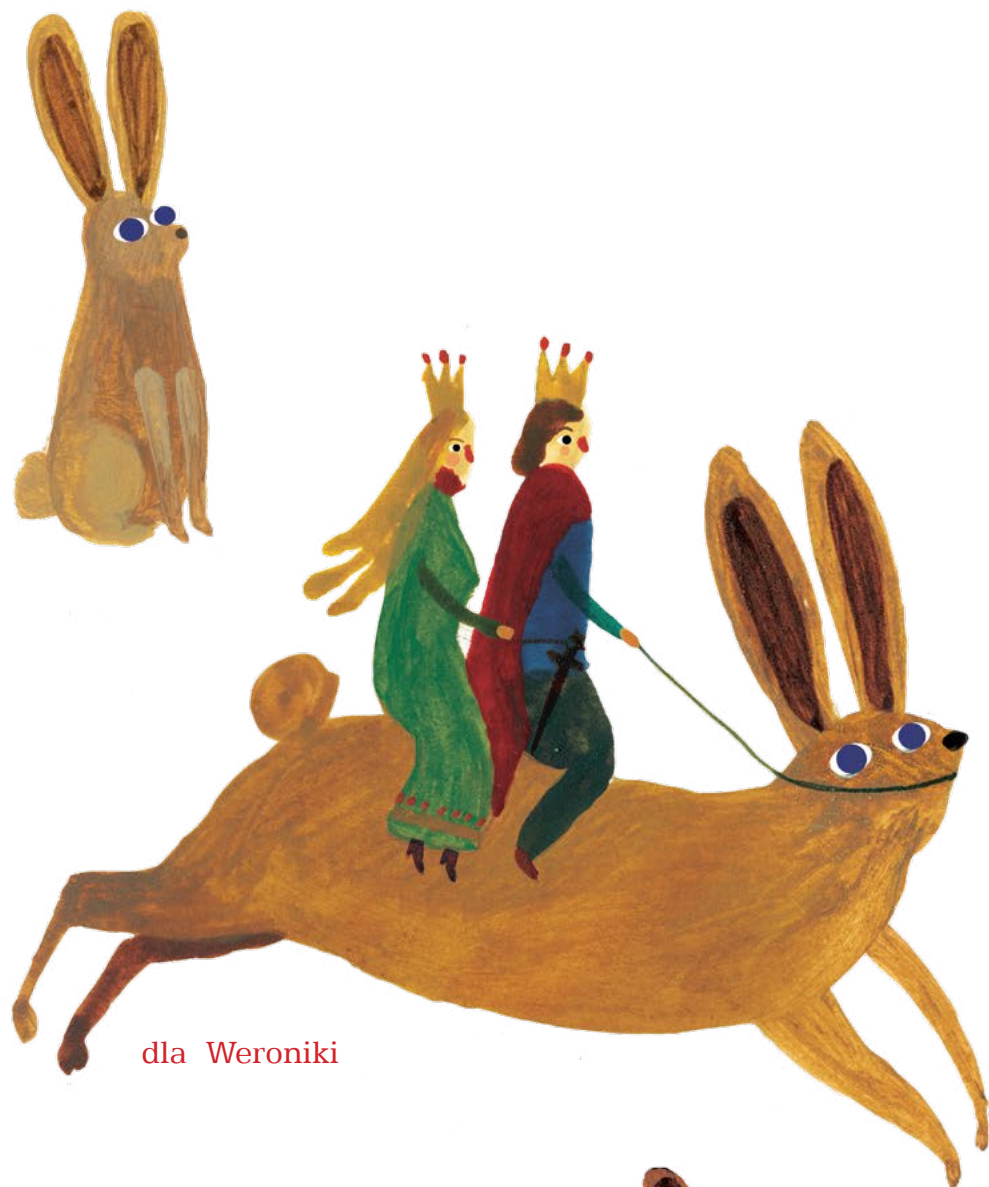
HISZPANIA DLA DOCIEKLIWYCH

ilustrowała
Maria Dek

Wydawnictwo Dwie Siostry
Warszawa 2016

dla Weroniki

Przez setki lat sądzono, że „Hiszpania” znaczy „Ziemia Królików”. Twierdzili tak między innymi starożytni rzymscy pisarze Pliniusz Starszy i Katon Starszy. Na monetach, których w tamtych czasach używano na terytorium dzisiejszej Hiszpanii, widnieje nawet podobizna królika. Współcześni naukowcy uważają jednak, że nazwa „Hiszpania” pochodzi od fenickich słów „y-span-ya”, czyli „ziemia wytapiania metali”. Fenicjanie wierzyli, że na tych terenach znajdują się złoża złota – może dlatego tak je nazwali. Pomyłka Pliniusza i Katona nie wzięła się jednak znikąd. W końcu króliki europejskie pochodzą z Hiszpanii. I do dziś jest ich w tej okolicy mnóstwo.

5

Oczywiście od najdawniejszych czasów oprócz królików mieszkają tu ludzie. Pięć tysięcy lat temu na południowo-zachodnim skraju Europy osiedlili się Iberowie. Właściwie niewiele o nich wiemy, ale to od nich pochodzi nazwa półwyspu, na którym dziś leżą

Hiszpania, Portugalia, Gibraltar i Andora: **Półwysep Iberyjski**.

Później na te tereny trafiały inne starożytne ludy – Fenicjanie, Grecy, Rzymianie, Wizygoci, Maurowie – czasem na krótko, czasem na setki lat.

Najdłużej mieszkali tu Maurowie, którzy w 711 roku przypłynęli z Afryki Północnej przez Cieśninę Gibraltarską. Europejczycy próbowali wypędzić ich z powrotem za Morze Śródziemne, ale udało się to dopiero po 800 latach. Po Maurach zostało na Półwyspie Iberyjskim dużo śladów. Wystarczy wybrać się na południe Hiszpanii, do Andaluzji, by zobaczyć baśniowe mauretańskie twierdze i pałace. W smaku przepysznych andaluzyjskich słodczy też czuć mauretańskie wpływy.

W XV wieku Ferdynand Aragoński i Izabela Kastylijska wzięli ślub i połączyli swoje królestwa: Aragonię i Kastylię. W ten sposób powstało Królestwo Hiszpanii. Przez następne lata nowe państwo podbijało kolejne terytoria, aż wreszcie stało się olbrzymim imperium. Na początku XIX wieku hiszpańska potęga legła w gruzach. W dwudziestym stuleciu władzę w kraju przejął dyktator generał Franco. Po jego śmierci w 1975 roku Hiszpania ponownie stała się królestwem. Dziś jest monarchią parlamentarną. Oznacza to, że głową państwa jest król, ale rządy sprawują parlament, premier i ministrowie.

Królestwo Hiszpanii składa się z kilkunastu regionów, które cieszą się dużą niezależnością. Jego mieszkańcy mówią o swojej ojczyźnie w liczbie mnogiej: **las Españas** (czyt. las españjas; ściągę z hiszpańskiej wymowy znajdziecie na stronie 23), tak jakby mieszkali w wielu Hiszpaniach, a nie w jednej.

Bo Hiszpania to bardzo różnorodny kraj. Wyobraźcie sobie, że zjeżdżacie na nartach z ośnieżonego stoku w górach Sierra Nevada, na dole wsiadacie do samochodu, a godzinę później parkujecie nad Morzem Śródziemnym i wskakujecie do ciepłej wody...

Macie ochotę? No to w drogę!

29
SANTIAGO DE COMPOSTELA

BILBAO 26

27
SAN SEBASTIÁN

FRANCJA

1
PIRENEJE

26
RIOJA

25
SARAGOSSA

MONTSERRAT 3

2

BARCELONA

4
TARRAGONA

SALAMANKA 24

ÁVILA 22

SEGOWIA

23

MADRYT

19
16
TOLEDO

20
CUENCA

5
WALENCJA

30
PALMA DE MALLORCA

21
LA MANCHA

6
ALICANTE

PORTUGALIA

KORDOBA 13

SEWILLA 12

JEREZ DE LA FRONTERA 16

14
15
KADYKS

PARK NARODOWY DOÑANA

10
RONDA

17
SIERRA NEVADA

8
QRENADA

9

7
ALMERÍA

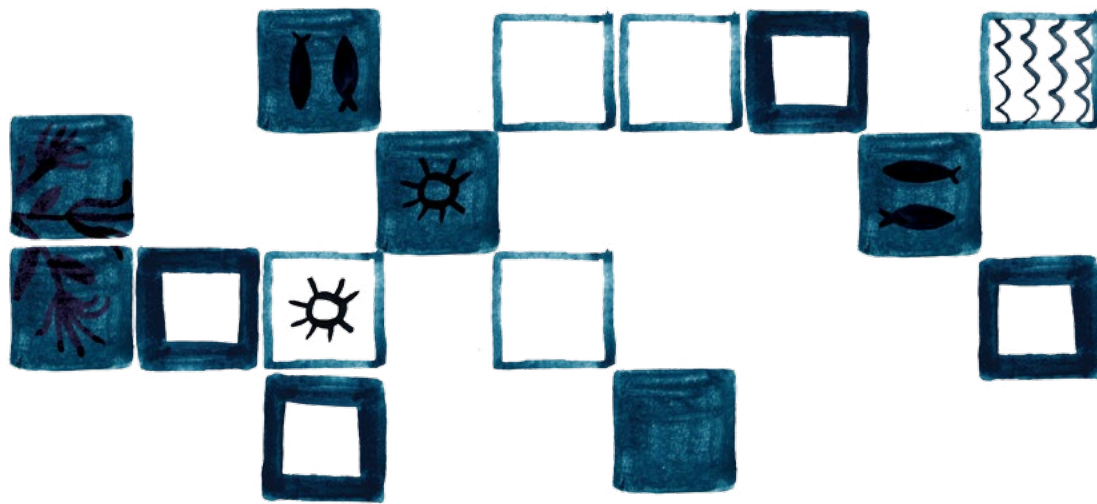

stolica: **Madryt**
powierzchnia: **506 000 km²**
liczba ludności: **47 milionów**
języki urzędowe: **hiszpański (kastyljski), baskijski, galicyjski, kataloński**

1. **Pireneje** – naturalna granica między Hiszpanią i Francją. Najwyższy szczyt: Pico de Aneto (3404 m n.p.m.).
2. **Barcelona** – stolica Katalonii. Znajduje się tu słynny kościół Sagrada Família. Jego budowa trwa już ponad 100 lat; prace mają zostać ukończone w 2026 roku (zob. s. 104 i s. 109).
3. **Montserrat** – masyw górski około 40 kilometrów na zachód od Barcelony. W tutejszym klasztorze benedyktynów można podziwiać legendarną figurę Czarnej Madonny.
4. **Tarragona** – była najbardziej eleganckim miastem w starożytnym Cesarstwie Rzymskim. Wiele zabytków z tamtych czasów zachowało się tu do dziś; na przykład akwedukt (czyli naziemny wodociąg) zwany Diabelskim Mostem.
5. **Walencja** – z tego regionu pochodzi słynne hiszpańskie danie: paella (zob. s. 100). Walencja jest też znana z uprawy pomarańczy.
6. **Alicante** (czyt. alikante) – tutejszą plażę San Juan uważa się za najpiękniejszą w całej Hiszpanii.
7. **Almería** (czyt. almerija) – w pobliżu tego miasta znajduje się malownicza pustynia, na której kiedyś kręcono westerny (zob. s. 80).
8. **Grenada** – to tu stoi Alhambra, jeden z najwspanialszych warownych pałaców na świecie.
9. **Sierra Nevada** – ulubione pasmo górskie narciarzy. Najwyższy szczyt: Mulhacén (3478 m n.p.m.) (czyt. mula~~sen~~).
10. **Ronda** – miasto przedzielone na pół głębokim wąwozem, którego brzegi łączy monumentalny zabytkowy most. W Rondzie znajduje się najstarsza w Hiszpanii arena walki byków (zob. s. 76).

11. **Gibraltar** – kawałek Wielkiej Brytanii na południu Europy. Cieśniny Gibraltarskiej, oddzielającej Półwysep Iberyjski od Afryki, strzegą dwie góry, które starożytni nazywali Słupami Heraklesa (zob. s. 56).
12. **Sewilla** – stolica Andaluzji, ulubione miasto hiszpańskich królów, dawniej główna siedziba inkwizycji (zob. s. 145). Tutejsza Katedra Najświętszej Marii Panny to największy kościół gotycki na świecie. Z Sewilli pochodzili Carmen i Don Juan (czyt. don huan) (zob. s. 61 i s. 69).
13. **Kordoba** – stoi tu słynna na cały świat Mezquita (czyt. me~~sk~~ita), czyli meczet i kościół w jednym (zob. s. 84).
14. **Kadyks** – najstarsze hiszpańskie miasto, założone w XI wieku p.n.e.
15. **Park Narodowy Doñana** (czyt. dońjana) – tutejsze mokradła są schronieniem dla wielu gatunków ptaków, między innymi dla flamingów.
16. **Jerez de la Frontera** (czyt. here~~s~~ de la frontera) – region, z którego pochodzi jerez, czyli wino sherry (zob. s. 96).
17. **Jaén** (czyt. haen) – ta andaluzyjska prowincja to królestwo oliwy. Rośnie tu ponad 60 milionów drzewek oliwnych.
18. **Toledo** – poprzednia stolica kraju. Od wieków powstają tu najlepsze marcepany. Niektórzy mówią, że jeśli turysta może spędzić w Hiszpanii tylko jeden dzień, to powinien przyjechać właśnie do Toledo (zob. s. 137).
19. **Madryt** – stolica Hiszpanii i najwyżżej położona stolica w Europie. Znajdują się tu trzy słynne muzea: Museo del Prado, Museo Reina Sofia i Museo Thyssen-Bornemisza (zob. s. 145).
20. **Cuenca** (czyt. kuenka) – miasto nad przepaścią na skraju wysokiego wąwozu. Można tu podziwiać zjawiskowe średniowieczne „wiszące domy”.

21. **La Mancha** (czyt. la mancza) – z tego regionu pochodził słynny rycerz Don Kichot, który walczył z wiatrakami (zob. s. 132).
22. **Ávila** – miasto otoczone doskonale zachowanymi średniowiecznymi murami obronnymi z 88 basztami i dziewięcioma bramami.
23. **Segowia** – można tu podziwiać starożytny akwedukt, jedną z najpiękniejszych pamiątek po Rzymianach na Półwyspie Iberyjskim.
24. **Salamanka** – tutejszy uniwersytet to najstarsza wyższa uczelnia w Hiszpanii i jedna z najstarszych na świecie; został założony na początku XIII wieku.
25. **Saragossa** – miasto rozświetlone przez powieść Jana Potockiego *Rękopis znaleziony w Saragossie*.
26. **Rioja** (czyt. rioha) – na łagodnych wzgórzach tego regionu uprawia się winogrona, z których robi się czerwone wino rioja.
27. **San Sebastián** – od kilkudziesięciu lat co roku odbywa się tu ważny międzynarodowy festiwal filmowy. San Sebastián słynie też z pysznego jedzenia.
28. **Bilbao** – znajduje się tu Muzeum Guggenheima, srebrzysty gmach o dziwacznym kształcie, strzeżony przez 13-metrowego psa zrobionego z 70 tysięcy kwiatów.
29. **Santiago de Compostela** (czyt. santiago de kompostela) – chrześcijanie wierzą, że pochowano tu świętego Jakuba Większego, jednego z dwunastu apostołów. Od średniowiecza miasto jest ośrodkiem kultu i celem pielgrzymek.
30. **Palma de Mallorca** (czyt. palma de majorka) – stolica Majorki, jednej z wysp archipelagu Baleary na Morzu Śródziemnym.

Tyle słońca w całym kraju

Hiszpania leży na południowo-zachodnim skraju Europy. Koniuszkiem prawie dotyka Afryki. Na zachodzie graniczy z Portugalią, na północnym wschodzie z Francją i Andorą (granica są góry Pireneje), na południu z Gibraltarem (małym półwyspem należącym do Wielkiej Brytanii) i Marokiem (afrykańskim krajem, który znajduje się po drugiej stronie wąskiej Cieśniny Gibraltarskiej).

15

Hiszpania to duże państwo, trzecie co do wielkości w Europie. Składa się z 17 wspólnot, które z kolei dzielą się na prowincje; prowincji jest łącznie 50. Większość wspólnot w dawnych czasach była osobnymi krajami. Najbardziej znane są Andaluzyja, gdzie uprawia się oliwki, cytrusy i bawełnę, Katalonia ze stolicą w Barcelonie i Kraj Basków, słynący z przepysznych jedzenia.

Mówi się, że w Hiszpanii nigdy nie pada, a słońce świeci przez 300 dni w roku. Nie jest to jednak do

końca prawda. Na północy kraju pada bardzo często, dlatego panuje tam łagodny i wilgotny klimat. Południe za to rzeczywiście jest bardzo ciepłe i słoneczne – przez większą część roku można się tam opalać na plaży. Latem z powodu upału dzieci kończą lekcje przed trzynastą, muszą jednak wrócić do szkoły późniejszym popołudniem, gdy już się ochłodzi.

Prawie cały kraj otaczają morza. Na południowym wschodzie jest to Morze Śródziemne. Na północy, skrawku zachodu i kawałku południa – Ocean Atlantycki. Od Afryki oddziela Hiszpanię Cieśnina Gibraltarska, łącząca Atlantyk z Morzem Śródziemnym.

16

Oprócz mórz Hiszpania ma także góry. Zajmują one prawie jedną trzecią powierzchni kraju (dla porównania: w Polsce góry zajmują jedną trzydziestą powierzchni). Najbardziej znane są Pireneje, które oddzielają Półwysep Iberyjski od Francji. W południowej części kraju znajdują się Góry Betyckie z cenionym przez narciarzy pasmem Sierra Nevada.

Spis treści

Wstęp	5
Tyle słońca w całym kraju	15
Mówimy po hiszpańsku	20
Cała Hiszpania świętuje	24
Kolejka po śniadanie	28
Boże Narodzenie w Hiszpanii	32
Uwaga na zadławienia!	36
Kolumb i pomidory	40
Bajkowa kraina	45
Mucha nie siada	48
Jeden plus jeden nie równa się dwa!	53
Koniec Europy	56
Uwodziciel z Sewilli	61
Ręce klaszczą, nogi tupią	64
O tej pani śpiewa cały świat	69
Płachta na byka	72
Świńska noga	76
Makaronowe westerny	80
Kościół w meczecie	84

Wzorzyste ściany	89
Na upały – gazpacho	92
Tańczące konie	96
Paella w niedzielę	100
Bulwar w Barcelonie	104
Falujące ściany	109
Płonąca żyrafa	112
Piłkarze z Barcelony	116
Na patyku	121
Bizony w jaskini	124
Ryba o smaku czekolady	128
Rycerz i wiatraki	132
Słodyczne i tolerancja	137
Hiszpański pępek	140
Maja, ale nie pszczołka	145
Mistrzostwa w drzemaniu	148
Słowniczek	152
Zrób to sam	157

© Copyright for the text by Monika Bień-Königsman, 2016

© Copyright for the illustrations by Maria Dek, 2016

© Copyright for this edition by Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2016

ISBN 978-83-64347-78-8

wydanie I

www.wydawnictwodwiesiostry.pl

redakcja: Redaktornia.com, Karolina Iwaszkiewicz

korekta: Beata Wójcik

projekt okładki: Maria Dek

skład i przygotowanie do druku: Piotr Bałdyga

druk: Druk-Intro SA

Wydawnictwo Dwie Siostry sp. z o.o. sp. k.

al. 3 Maja 2 m. 183

00-391 Warszawa

W serii „Świat dla Dociekliwych” ukazały się także:

Co Hiszpanie jedzą na śniadanie?

Czemu w Sylwestra na wyścigi połykają winogrona?

Który sławny Hiszpan twierdził, że $1+1$ nie równa się 2?

Na czym polegają mistrzostwa w drzemaniu?

Wszystkiego dowiedziecie się z tej książki.

iOlé! to pełen radości i kolorów przewodnik
po kulturze Hiszpanii. Przeczytacie tu
o bitwie pomidorowej i lizakach Chupa Chups,
o falujących budynkach w Barcelonie
i arabskich twierdzach w Andaluzji,
o szalonym Don Kichocie
i pięknej Carmen.

35,90 zł

W tym 5% VAT

ISBN 978-83-64347-78-8

9 || 788364 || 347788 || >

www.wydawnictwodwiesiostry.pl